

H. Nagy Péter

Az idő rövid története

Egyszer Nathan Myhrvold azt mondta a mesterről, hogy több könyvet adott el a fizikáról, mint Madonna a szexről. Az összehasonlítás megállja a helyét, hiszen Stephen Hawking (természetesen ő a mester) *Az idő rövid története* című alapműve nem csak megváltoztatta a bestsellerről (és az univerzumról) kialakult képünket, de azt is bizonyította, hogy a tudomány eladható, ha megfelelő módon találják. Méghozzá óriási példányszámban adható el. Vagyis a legnehezebben befogadható természettudományos kérdésekről is írható olyan könyv, amely elegánsan, érthetően fogalmazza meg az adott problémákat, miközben nem számolja fel azok összetettségét. Hawking valóban mestere a tudománynépszerűsítő irodalomnak, amit *Az idő rövid története* nék újabb kiadásai is maximálisan alátámasztanak.

Egy sztori ízelítőül. 1981-ben egy kozmológiai konferencia után a résztvevőket audiencián fogadta a pápa, aki azt javasolta a szakértőknek, hogy ne feszegessék az Ősrobbanás kérdését, mert az a Teremtés pillanata volt, azaz Isten műve. Hawking így emlékszik vissza az esetre: „Örültem, hogy a pápa nem tudta, miről tartottam előadást éppen ezen a konferencián – arról a lehetőségről, hogy a teridő véges ugyan, de határtalan, akkor pedig nincs kezdete, tehát a Teremtés pillanata se létezhetett”. A tudós az eset kapcsán egy igen fontos gondolatot fogalmazott meg, amelynek lényege, hogy az egyház egyszer már súlyos hibát követett el, amikor Galilei idejében törvénybe próbált iktatni egy tudományos kérdést, és kijelentette, hogy a Nap kering a Föld körül. Az ilyen jellegű tévedéseket a tudomány képes leleplezni; akkor is, ha a vallás igaz tanokként forgalmazza azokat, és megpróbálja kisajátítani a róla való beszédet. De ezt most hagyjuk, nézzük inkább a tudományt érintő kérdéseket.

Hawking a könyv egy pontján hangsúlyozza, hogy miben ragadható meg a tudományos gondolkodás lényege: „Az elmélet mindaddig érvényben marad, belévetett bizalmunk mindaddig nő, amíg az új kísérletek eredményei megfelelnek az előrejelzéseknek; egyetlen, ellenkező értelmű megfigyelés után azonban kénytelenek vagyunk elvetni vagy módosítani teóriánkat”. Erre valóban nem mindenki képes, ám éppen ez viszi előre a tudományt. Ugyanakkor mindez nem jelenti azt, hogy ne volnának olyan elméletek, amelyek biztos tudásról adnak számot.

Ha továbbolvassuk *Az idő rövid történetét*, szembetűnővé válik egy következő lényeges mozzanat. Sokan gondolják azt a tudományról, hogy mivel emberek „csinálják”, ezért ugyanúgy működik, mint bármi más a kultúrában. Holott ebből inkább az következik, hogy a tudomány eredményei nincsenek kő táblába vésve, kismillió ellenőrzésen mennek keresztül, illetve az, hogy ha valamit az egyik tudós nem fedez fel, megteszi azt egy másik. Minderre Hawking könyve nem csak tematikus példák sokaságát hozza, hanem összefügg magának a műnek a kiadástörténetével is. Nevezetesen azzal, hogy *Az idő rövid története* folyamatosan kész megújulni: az utóbbi években felújított és átdolgozott változata készült el (hiszen a fekete lyukak fizikája vagy a húrelmélet stb. dinamizálódó területek), majd megjelent illusztrált kiadása is, amely ragyogó képanyaggal szemlélteti a szövegben foglaltakat, s remekül követi a kultúra számos területét érintő vizualitás térnyerését is. Ami persze tovább növeli az esélyét annak, hogy Hawking kiváló teljesítménye még több helyre juthasson el, és többszörösen lekörözhesse Madonnát.

havilap • ára: 0,83 € / 25,- Sk
XXI. évfolyam, 2. szám, 2013. október

Főszerkesztő: Hodossy Gyula
Szerkesztő: Petres Csizmadia Gabriella
Örökös munkatárs: Turczel Lajos

Szerkesztőbizottság:

Fibi Sándor
Komzsis Attila
Krippel Éva
Sebő Renáta
Szokol Dezső
Kulcsár Mónika

Nyomdai előkészítés:

Václav Kinga
Gyenes Gábor

Nyomja:

Pelikán s.r.o., Egyházzelle

Kiadja:

Lilium Aurum Kft.

Felelős kiadó:

Hodossy Gyula

Előfizethető:

Lilium Aurum, s.r.o.

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Fax.: 00421 (0)31 590 27 12

E-mail: lilium@liliumaurum.sk

Honlap: www.liliumaurum.sk

Bankszámlaszám: 6612864018/1111.

Kiadványunkat támogatta a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, a Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alap, valamint a Bethlen Gábor Alap.

KATEDRA • mesačník

ročník XXI., 2. číslo, október 2013

Vydavateľ:

Lilium Aurum s.r.o.,

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Fax.: 00421 (0)31 590 27 12

IČO: 17642183

Cena: 0,83 € / 25,- Sk

ISSN 1335-6445 • EV: 611/08

Časopis vychádza s finančnou podporou

Ministerstva školstva, vedy, výskumu

a športu Slovenskej republiky.

Realizované s finančnou podporou

Úradu vlády SR - program Kultúra

národnostných menšín 2012.

Náklad: 2500 ks

Konverzný kurz: 1 € = 30,1260 Sk

Redakcia / Szerkesztőségünk:

Lilium Aurum, s.r.o.

Palác Duna Palota, Galantská cesta

658/2F, 929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Fax.: 00421 (0)31 590 27 12

E-mail: katedra@katedra.sk

Honlap: <http://www.katedra.sk>

Minden jog fenntartva.

Kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.